

ANLATIM BOZUKLUKLARI

**Mesut
BAYAR**

 [bizturkceogretmeniyiz](https://www.instagram.com/bizturkceogretmeniyiz)

**Duygu
AKKAYA SALMAN**

 [duyguluturkce](https://www.instagram.com/duyguluturkce)



ANLATIM BOZUKLUKLARI

1. I. Tunç ve Ediz bu gece gök cisimlerini gözlemlediler.
II. Hiç kimse yarışmacıdan böyle bir cevap beklemiyorlardı.
III. Ben ve annem, öğleden sonra alışverişe gittik.
IV. Nesrin, Aleyna ve Burcu bir banka oturmuş sohbet ediyor.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde özne-yüklem uyumsuzluğu söz konusudur?

- A) I B) II C) III D) IV

2. Birden çok yüklemli cümlelerde öznenin bütün yüklemlemlerle uyumlu olması gerekir. Aksi takdirde özne eksikliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğu ortaya çıkar.

Aşağıdakilerin hangisinde bu açıklamaya uygun bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Okulumu bir an önce dönmek istiyorum çünkü çok özledim.
B) Hafta sonu ben balık tutmayı, kardeşim ise bisiklet sürmeyi tercih ediyordu.
C) Herkes sokak hayvanları için bir şeyler yapmalı, onların da yaşama hakkının olduğunu unutmamalıdır.
D) Kitaplar, dünyanızı aydınlatır; sizlere sevinç ve mutluluk verir.

3. Kimse olayın aslını bilmiyor ama bir şeyler anlatıp duruyordu.

Bu cümledeki anlatım bozukluğu nasıl giderilebilir?

- A) "ama"dan sonra "herkes" öznesi getirilerek
B) "kimse" sözcüğü "bilmiyor" sözcüğünden önce getirilerek
C) "ama" sözcüğü cümleden çıkarılarak
D) "olayın aslını" yerine "gerçekleri" sözcüğü getirilerek

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu yapılmıştır?

- A) Adana'ya gitmek için trene bindik.
B) Resim sergisini yarın saat 13.00'te gezeceğiz.
C) İlkokul öğretmenimle uzun bir aradan sonra karşılaştık.
D) Yüksek oranda lif barındıran gıdaların faydaları saymakla bitmezler.

Anlatım bozuklukları, yazılı veya sözlü anlatımda karşılaşılan birtakım yanlışlardır. Bu yanlışlar dil bilgisi veya anlam bakımından olabilir.

Dil Bilgisi Yönünden Anlatım Bozuklukları

1. Özne-Yüklem Uyumsuzluğu

Türkçede özne ile yüklem arasında kimi kurallar vardır. Bu kurallara uyulmaması anlatım bozukluğuna yol açar.

a. Tekillik-Çoğulluk Bakımından Uyumsuzluk

Özne de yüklem de tekil veya çoğul olabilir. Ancak bunlar belli kurallara bağlıdır:

- Cümlede özne tekilse yüklem de tekil olmalıdır.

Yakup, dil kursuna kaydoldu.

- Cümlede özne, insanın çoğulu ise yüklem tekil de çoğul da olabilir.

İzciler, kamp çadırlarını kurdular.

İzciler, kamp çadırlarını kurdu.

- Cümlede özne, insan dışındaki bir varlığın ya da kavramın çoğulu ise yüklem tekil olmalıdır.

Tavuklar, önlerindeki yemleri yiyorlar. (Yanlış)

Tavuklar, önlerindeki yemleri yiyor. (Doğru)

- Çoğul eki almadığı hâlde çoğul anlamı taşıyan (herkes, hepsi vb.) sözcükler özne olduğunda yüklem tekil olmalıdır:

Herkes anlatılanları dinledi. (Doğru)

Herkes anlatılanları dinlediler. (Yanlış)

DİL BİLGİSİ YÖNÜNDEN ANLATIM BOZUKLUKLARI

b. Kişi Bakımından Uyumsuzluk

Cümlede özne hangi kişi ya da kişilerden oluşuyorsa yüklemde de o kişi ya da kişilere uygun kişi eklerini alması gerekir.

- ▶ Cümlede özne birinci kişinin (ben/biz) yanında başka kişi(ler)den oluşuyorsa yüklem, birinci çoğul kişiyle (biz) çekimlenmelidir.

Ben ve Ömer, sabah erkenden evden çıktık. (Yanlış)

Ben ve Ömer, sabah erkenden evden çıktık. (Doğru)

- ▶ Özne grubunda ikinci kişiyle (sen, siz) birlikte başka bir özne varsa yüklem, ikinci çoğul kişi ekiyle (siz) çekimlenmelidir.

Sen ve arkadaşların bahçede oyna. (Yanlış)

Sen ve arkadaşların bahçede oynayın. (Doğru)

- ▶ Özne grubunda (ben, biz, sen, siz) dışında, birden çok üçüncü kişi (o, onlar) varsa yüklem, ya üçüncü tekil (o) ya da üçüncü çoğul kişi ekiyle (onlar) çekimlenmelidir.

Hikmet amca ve çocukları balkonda kahvaltı yapıyor. (Doğru)

Hikmet amca ve çocukları balkonda kahvaltı yapıyorlar. (Doğru)

c. Olumluluk-Olumsuzluk Bakımından Uyumsuzluk

- ▶ Türkçede “hiçbiri, hiç kimse, kimse” gibi olumsuz anlam taşıyan bazı öznelere getirilebilecek yüklem, mutlaka olumsuz olmalıdır.

Hiçbir öğrenci sınıftan çıkmadı.

Kimse hâlden memnun değildi.

5.

I.

Arkadaşlarım ve ben her sabah otobüse binerim.

II.

Yanıma almadan evden ayrılmadığım şey cep telefonumdur.

III.

Okuduğum yer evime oldukça uzaktır.

IV.

Eve geldiğimde yaptığım ilk şey koltuğa uzanmaktır.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

A) I

B) II

C) III

D) IV

6.

Kardeşimle matematik sınavına çalışmak için kütüphaneye gittim.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunu gidermek için aşağıdakilerden hangisi yapılmalıdır?

- A) “Kardeşimle” sözcüğü “kardeşim ile” şeklinde yazılmalıdır.
- B) “Sınav” sözcüğü cümleden çıkarılmalıdır.
- C) “Gittim” sözcüğü yerine “gittik” sözcüğü getirilmelidir.
- D) “İçin” sözcüğünden sonra virgül getirilmelidir.

7.

Teyzemler yarın akşam İstanbul'a, bizler de Manisa'ya gideceğiz.

Bu cümlelerin anlatım bozukluğundan arındırılmış hâli aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Teyzemler yarın akşam İstanbul'a, bizler de Manisa'ya gideceğiz.
- B) Teyzemler yarın akşam İstanbul'a gidecek, bizler de Manisa'ya gideceğiz.
- C) Teyzemler yarın akşam İstanbul'a, bizler de Manisa'ya gideceğiz.
- D) Teyzemler yarın İstanbul'a, bizler de Manisa'ya gidiyoruz.

8.

- I. Hiçbiri gölün derin yerinde yüzmedi, burada yüzmenin tehlikeli olduğunu söyledi.
- II. Kahvaltıda yediğim köy yumurtasının tadına doyamadım.
- III. Buket'in gözleri çerçevesi olmayan bir resme takılıp kaldılar.
- IV. Ünlü piyanist alkışlar eşliğinde sahneden indi.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde anlatım bozukluğu söz konusudur?

A) I ve II

B) I ve III

C) II ve III

D) III ve IV

DİL BİLGİSİ YÖNÜNDEN ANLATIM BOZUKLUKLARI

1. Sıralı cümlelerde aynı özneye ya da aynı tümleçlere bağlı yüklem ortak olabilir, bu durumda anlatım bozukluğu meydana gelmez. Ama farklı özne ya da tümleçleri ortak bir yükleme bağlamak anlatım bozukluğuna yol açabilir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem eksikliğinden kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Çiçekleri hiç sulamadık, yine de açtı.
B) Yeni müdürümüzü tanıyoruz, saygı duyuyoruz.
C) Öğrenciler her gün çalıştı, tembellik etmedi.
D) Bugün sen temizlik, ben yemek yapayım.

3. Cümlede bulunması gereken öğelerden birinin bulunmaması, anlatım bozukluğuna neden olur.

Aşağıdakilerden hangisinde buna örnek bir durum vardır?

- A) Tüm fosil yakıtlar, ısı elde etmek amacıyla havada ya da havadaki oksijenle yakılabilir.
B) 18. yüzyılın ikinci yarısından sonra Sanayi Devrimi'yle birlikte fosil yakıt kullanımı giderek arttı.
C) Pek çok ülke güneş, rüzgâr, hidroelektrik gibi yenilenebilir enerji kaynaklarına yöneliyor.
D) Fosil yakıt, ülkeler tarafından belli yasalara göre çıkartılır ve çıkarıma uygun olması önemlidir.

4.

- I. **Konuşmacıyı tüm dikkatiyle dinliyor, sıranın ona gelmesini bekliyordu.**
- II. **Sokakta bekleyen çocukları yanına çağırdı ve nasihatlerde bulundu.**
- III. **Arkadaşının bu düşünceleriyle gurur duyuyor, tebrik ediyordu.**
- IV. **Karşılığını beklemeden iyilik yapmak samimiyet sahibi insanların özelliğidir.**

Numaralanmış cümlelerin hangisinde dolaylı tümleç eksikliğinden kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) I B) II C) III D) IV

2. Birden çok yüklemli cümlelerde öznenin bütün yüklemlerle uyumlu olması gerekir. Aksi takdirde özne eksikliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğu ortaya çıkar.

Aşağıdakilerin hangisinde bu açıklamaya uygun bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Biz öğleyin bahçede çiçek diyor, dayım arabasını yıkıyordu.
B) Herkes yapılan haksızlığı biliyor fakat ses çıkarmak istemiyordu.
C) Yolların buz tutacağını anlayan şoförler kaygılanmaya başladı.
D) Sabah erkenden pılı pırtısını toplayıp kampa doğru yola çıkmış.

2. Öge Eksikliği

Sıralı veya bağlı cümlelerde öge ortaklığı söz konusu olduğunda kullanılan ortak öğelere (özne, nesne, tümleç vb.) dikkat edilmelidir.

Söz gelimi,

Hasan, beni yanına çağırdı.

Hasan, beni uyardı.

Bu iki cümleyi bağlaçla bağlayarak bağlı cümleye dönüştürelim.

Hasan, beni yanına çağırdı ve uyardı.

Görüldüğü gibi bağlı cümleye dönüşen bu iki cümlede öge ortaklığı söz konusu olduğu için (Hasan, beni) herhangi bir anlatım bozukluğu söz konusu değildir.

Bazı cümlelerde aynı varlık ya da kavramlar ortak gibi görünse de ikinci cümlelerin yüklemine farklı ekler alarak bağlanmalıdır. Bu şekilde bağlanmadığı zaman "öge eksikliği" ortaya çıkar.

Annem, İlnur'u sever ve güvenir.

cümlesinde nesne ve özne ortak gibi görünse de "bizi" nesnesi ikinci cümlelerin yüklemine bu hâliyle değil, "-e / -a" eki alarak bağlanmalıdır. Aksi takdirde ikinci cümlede öge eksikliği meydana gelmektedir.

Bu cümledeki bozukluk "Annem, İlnur'u sever ve ona (İlnur'a) güvenirdi." şeklinde ikinci cümleye dolaylı tümleç eklenebilir.

a. Özne Eksikliği

Birleşik, sıralı ve bağlı cümlelerde birden fazla yüklem veya bileşik cümlelerde yan cümleciğin ve temel cümlelerin yüklemine aynı özneye bağlanmasından kaynaklanan anlatım bozukluğudur.

Okulun inşaatı mayısta bitecek ve hizmete girecek. (Yanlış)

Okulun inşaatı mayısta bitecek ve okul hizmete girecek. (Doğru)

DİL BİLGİSİ YÖNÜNDE ANLATIM BOZUKLUKLARI

b. Nesne Eksikliği

Sıralı, bağlı ve birleşik cümlelerde, nesne alması gereken bir eyleme nesne getirilmediği için ortaya çıkan anlatım bozukluğudur.

Birkaç polis kalabalığa müdahale etti ve dağıttı. (Yanlış)

Birkaç polis kalabalığa müdahale etti ve kalabalığı dağıttı. (Doğru)

c. Yer Tamlayıcısı (Dolaylı Tümleç) Eksikliği

Sıralı, bağlı ve birleşik cümlelerde, dolaylı tümleç alması gereken bir eyleme tümleç getirilmemesinden kaynaklanan anlatım bozukluğudur.

Doktor hastayı yanına çağırdı ve birkaç soru sordu. (Yanlış)

Doktor hastayı yanına çağırdı ve hastaya birkaç soru sordu. (Doğru)

d. Zarf Tamlayıcısı (Zarf Tümlecisi) Eksikliği

Sıralı ve bağlı cümlelerde, zarf tümlecisi ya da edat tümlecisi alması gereken bir eyleme bu tümleçlerin getirilmemesinden kaynaklanan anlatım bozukluğudur.

Her zaman senin yanında olacağım, seni yalnız bırakmayacağım. (Yanlış)

Her zaman senin yanında olacağım, seni hiçbir zaman yalnız bırakmayacağım. (Doğru)

e. Yüklem Eksikliği

Ortak bir yükleme bağlanması mümkün olmayan birden çok cümlelerin aynı yükleme bağlanması anlatım bozukluğuna yol açar.

Konuşmalarıyla bizlere yarar mı yoksa zarar mı verdi anlamadık. (Yanlış)

Konuşmalarıyla bizlere yarar mı sağladı yoksa zarar mı verdi anlamadık. (Doğru)

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde nesne eksikliğinden kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Gereksiz yere harcama yapan kişiler eninde sonunda zor durumda kalır.
- B) Kar yağışı nedeniyle yollar kapanınca şehirde sebze ve meyve fiyatları yükseldi.
- C) Kapalı alanlarda sigara içilmemesi hepimizi çok mutlu etti.
- D) Son dönemlerde tatilini Fethiye’de geçirmiş ve çok beğemiş.

6. "Köyünü sürekli hatırlıyor ve gitmek istiyordu." cümlesinde ikinci cümlede yer tamlayıcısı kullanılmadığından bir anlatım bozukluğu oluşmuştur.

Buna göre, aşağıdakilerin hangisinde öge eksikliğinden kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Derslerimizi ihmal etmemeli ve gereken ilgili göstermeliyiz.
- B) İbrahim dükkânın önünde oturmuş, gelip geçene laf yetiştiriyordu.
- C) Gençlerin davranışlarındaki olumsuzluklar bizi korkutuyor.
- D) Sınavı kazanmak zorundayım, dedi genç kız.

7. Birden çok yüklemli cümlelerde yüklemelerin ortak ögeye bağlanması anlatım bozukluğuna neden olabilir. Örneğin "Öğretmenler öğrencilerine inanır, bilgiyle ve sevgiyle besler." cümlesinde "öğrencilerine" kelimesi ortak kullanılmış, bu da ikinci cümlelerin "öğrencilerine bilgiyle ve sevgiyle besler" şeklinde algılanmasına neden olmuştur. Bunun nedeni ikinci cümlede "öğrencilerini" nesnesi olmamasıdır.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde anlatım bozukluğunun nedeni nesne eksikliğidir?

- A) Her zaman ihtiyacı olanlara yardım eder, doyururdu.
- B) Yeni aldığımız evin mutfağını boyadık, çok güzel oldu.
- C) İşe yeni alınan genci tanıyorum, sonuna kadar güveniyorum.
- D) Askerler kenti aylarca kuşattı ama giremedi.

8. Fırından çıkardığım tavuğu sosladım, bir tutam baharat attım.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Özne-yüklem uyumsuzluğu
- B) Nesne eksikliği
- C) Tamlama yanlışlığı
- D) Yer tamlayıcısı eksikliği

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğunun gerekçesi yay ayraç içinde yanlış verilmiştir?

- A) Çocukluğumdan beri brokoliyi az, pırasayı ise hiç yemem. (Yüklem eksikliği)
- B) Annem ve ben, babama küçük bir sürpriz yaptım. (Özne - yüklem uyumsuzluğu)
- C) Çiçeklerine gözü gibi bakar, güneşini sulardı. (Yer tamlayıcısı eksikliği)
- D) Kırmızı erik ve mandalinaları afiyetle yedik. (Tamlama yanlışlığı)

DİL BİLGİSİ YÖNÜNDEN ANLATIM BOZUKLUKLARI

1. Tamlamalarda, tamlayan ile tamlanan arasında ortaklık söz konusu olduğunda anlam ilişkisine dikkat edilmezse anlatım bozukluğu oluşur.

Aşağıdakilerden hangisinde bu açıklamayı örneklendiren anlatım bozukluğu vardır?

- A) Ders çalışmıyordum ancak dersleri de kötüydü.
B) Psikolojik ve macera romanını okumaktan zevk alırım.
C) Az sonra Fikret'i gördüm, karanlıkta ağır ağır ilerliyordum.
D) Yatak odasında dolabın içindeki kasanın yerinde olmadığını gördüm.

2. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin anlatım bozukluğundan arındırılmış hâli yanlış verilmiştir?

	Cümle	Arındırılmış Hâli
A)	Katılımcıların çoğu konferanstan memnun kaldılar.	Katılımcıların çoğu konferanstan memnun kaldı.
B)	Balıklara biraz tuz ve kekik atıp kızarttık.	Balıklara biraz tuz ve kekik atıp balıkları kızarttık.
C)	Kıpkırmızı domatesler ve salatalıklar sofradaydı.	Salatalıklar ve kıpkırmızı domatesler sofradaydı.
D)	Birçok çiftçiler, Tarım Bakanlığının desteğini yeterli buldu.	Birçok çiftçiler, Tarım Bakanlığının desteğini yerinde buldular.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğunun nedeni diğerlerinden farklıdır?

- A) Kimse bizimle ilgilenmedi, kendi işlerine baktı.
B) Herkes fıkrayı dinliyor, etraflarında olup bitenlerle ilgilenmiyordu.
C) Hiçbirimiz şirketin teklifini kabul etmedik, farklı şirketlere başvurduk.
D) Bu yörede birçok insanlar evlerinin önlerindeki bahçeye sebze ekiliyor.

4. Aşağıdakilerin hangisinde cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni araç içinde yanlış belirtilmiştir?

- A) Sınavda herkes kâğıdına baksın, başkasıyla konuşmasın. (Özne-yüklem uyumsuzluğu)
B) Ben bulmaca çözmeyi, kardeşim oyun oynamayı seviyor. (Yüklem eksikliği)
C) Yaylanın temiz havası insanı diriltir, yaşama sevinci aşılır. (Tamlama yanlışlığı)
D) Filmin çabuk bitmesini istiyordum çünkü sevmemiştim. (Nesne eksikliği)

3. Tamlama Yanlışlığı

Sıfat ve isim tamlamalarının aynı tamlanana bağlanması anlatım bozukluğuna neden olur.

Olay yerine çok sayıda özel ve polis aracı gönderilmiş. (Yanlış)

Olay yerine çok sayıda özel araç ve polis aracı gönderilmiş. (Doğru)

Akrabalarını hiç unutmaz, dertleriyle yakından ilgilenir. (Yanlış)

Akrabalarını hiç unutmaz, onların dertleriyle yakından ilgilenir. (Doğru)

4. Ek Yanlışlığı

Bir cümlede ekin eksik ya da yanlış kullanılması anlatım bozukluğuna yol açar.

Atölyede ne kadar işçiler varsa hepsi de özenle çalışıyor. (Yanlış)

Atölyede ne kadar işçi varsa hepsi de özenle çalışıyor. (Doğru)

Benim en takdir ettiğim yönün işlerini hiç aksatmadığıdır. (Yanlış)

Benim en takdir ettiğim yönün işlerini hiç aksatmamanıdır. (Doğru)



Kalp hastalığı olan kişiler, düzenli spor yapması gerekir. (kişilerin)

DİL BİLGİSİ YÖNÜNDEN ANLATIM BOZUKLUKLARI

5. Çatı Uyumsuzluğu

Etken ve edilgen fiillerin birlikte kullanılması anlatım bozukluğuna yol açar.

Bütün işlerini bitirip dışarıya öyle çıkmalıdır. (Yanlış)

Bütün işlerini bitirip dışarıya öyle çıkmalıdır. (Doğru)

Yemekleri öğleye kadar hazırlanıp iş yerine getirmelisin. (Yanlış)

Yemekleri öğleye kadar hazırlayıp iş yerine getirmelisin. (Doğru)

6. Ek-Fiil Eksikliği

Özellikle sıralı ve bağlı cümlelerde ek eylemin yazılmaması, ilgisiz bir sözcüğü ortak ek eyleme bağlayarak anlam karışıklığına yol açabilir, dolayısıyla anlatım bozukluğuna neden olabilir:

Bu usta sanatçı, son derece deneyimli ama kibirli değildi. (Yanlış)

Bu usta sanatçı, son derece deneyimliydi ama kibirli değildi. (Doğru)

Buğra ve Alp bahçede oynuyor, bizler de onları seyrediyorduk. (Yanlış)

Buğra ve Alp bahçede oynuyor-du, bizler de onları seyrediyorduk. (Doğru)



Dün akşam izlediğim film çok uzun ama sıkıcı değildi. (uzundu)

5. Cümlede fiil ve fiilimsilerin çatı yönünden uyumsuzluğu anlatım bozukluğuna neden olur. “Kitapları düzenleyip raflara konuldu.” cümlesinde “düzenleyip” kelimesinin etken, “konuldu” kelimesinin edilgen olarak kullanılması anlatım bozukluğuna yol açmıştır. Doğrusu “Kitaplar düzenlenip raflara konuldu.” şeklindedir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde çatı uyumsuzluğu nedeniyle anlatım bozukluğu vardır?

- A) Kasadaki paraları alıp bankaya yatırılacaktı.
B) Akşam erken yatılıp sabah her şey gözden geçirilecek.
C) Planlı çalışarak istediğin bölümü kazanabilirsin.
D) Çay içildikten sonra tatlılara geçildi.

6.

- I. Cevabı bulamayan çocuk, öğretmenin yanına aceleyle gitti; soru sordu. Öge eksikliği
- II. Yoğun kar yağışı nedeniyle bu sabah özel ve devlet okulları tatil edildi. Ek yanlışlığı
- III. Otel inşaatı temmuzda tamamlanacak ve ağustosta kullanıma açılacak. Öge eksikliği
- IV. Sofrada uzun uzun sohbet edip çok geç uyundu. Çatı uyumsuzluğu

Numaralanmış cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğunun sebebi yanlış gösterilmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek fiil eksikliğinden kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Deprem bölgesindeki yardım malzemelerinin bir bölümünün yağmalandığı söyleniyor.
B) Yardım kampanyanızdan dolayı sizi kutluyor ve en derin şükranlarımı sunuyorum.
C) Bu yıldan itibaren Ege Bölgesi'nde ağaçlandırmaya çalışmaları hızlandırılacak.
D) Yeni aldığımız çamaşır makinesi çok sağlam ve çok programlı değildi.

8. Öğretmenin tahtaya yazdığı cümlede sadece zarf ve dolaylı tümleç vardı.

Yukarıdaki cümledeki anlatım bozukluğu aşağıdakilerden hangisiyle giderilebilir?

- A) “Öğretmenin” sözcüğü cümleden çıkartılarak
B) “Zarf” sözcüğünden sonra “tümleci” sözcüğü getirilerek
C) “vardı” yerine “bulunuyordu” getirilerek
D) “Sadece” sözcüğü cümleden çıkarılarak

ANLAM YÖNÜNDEN ANLATIM BOZUKLUKLARI

1. Anlatımı düzgün bir cümlede gereksiz sözcük yer almaz. Cümlede bir sözün gereksiz olduğunu şu şekilde anlayabiliriz: Bir sözcüğü cümleden çıkardığımızda o cümlenin anlamında bir daralma oluyorsa o sözcük gerekli, olmuyorsa gereksizdir.

Bu bilgiye göre aşağıdakilerden hangisi anlatımı düzgün bir cümle değildir?

- A) Asırlık çınarın dalları âdeta gökyüzüne ulaşıyordu.
B) Hiç olmazsa bari üzmeseydiniz öğretmeninizi.
C) Sınıftaki tüm öğrenciler ödül alan arkadaşlarını ayakta alkışladı.
D) Yağmur yağınca etrafı keskin bir toprak kokusu sardı.
2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde aynı anlama gelen sözcüklerin bir arada kullanılmasından kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Şair, şiirlerinde halk edebiyatı motiflerinden yararlanmış.
B) Dünkü konserde ünlü bestecinin eserleri seslendirildi.
C) Birini eleştirip tenkit ederken saygı sınırlarını aşmamak gerekir.
D) Okuduğu kitaplardan öğrendiklerini çevresindekilere anlatırdı.

3. Sözcükleri yerinde kullanamama, eş anlamlı sözcükleri bir arada kullanma, özne-yüklem uyumsuzluğu, cümlenin öğeleri arasında kurala uygun bağlantıyı kuramama, cümleyi birden çok anlama gelebilecek biçimde oluşturma gibi nedenlerle duygu ve düşünceyi anlaşılmasız biçime sokma durumuna anlatım bozukluğu denir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu yoktur?

- A) Bahar gelince kasabamıza leylekler geliyorlar.
B) Evin yaramaz kedisini kucağıma alıp sevdim.
C) Ulaş ve ben trene binmek için gara gittim.
D) Herkes kitap okuyor, televizyon izlemiyor.
4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?
- A) Soğuk kış günlerinin ardından nihayet güneş yüzünü gösterdi.
B) Annem zor günlerimizde hep yanımızda oldu.
C) Kışın su akan derelerin hepsi yaz gelince kurumuşlar.
D) Sağlıklı dişler için günde en az iki kere dişlerimizi fırçalamalıyız.
5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?
- A) Öz güven kazanması için çocuklara basit görevler vermek gerekir.
B) Sınavlarda başarısız olmasının nedeni yeterince soru çözmemesindedir.
C) Eleştirinin olmadığı yerde sanatın gelişmesi beklenemez.
D) Sanatçıların sorunları üzerine uzun uzun konuştuk.

Anlam Yönünden Anlatım Bozuklukları

(* Bu konu hatırlatma amacı ile kitaba alınmıştır.)

Anlamsal bozukluklar, cümlelerin anlamı ya da o cümlede kullanılan sözcüklerin anlamıyla ilgilidir.

1. Gereksiz Sözcük Kullanımı

Bir cümlede gereksiz, yani fazla sözcük kullanılması anlatım bozukluğuna yol açar. Bunu, şöyle anlayabiliriz: Cümleden bir sözcüğü çıkardığımızda o cümlenin anlamında bir bozulma, daralma olmuyorsa o sözcük gereksizdir.

Sınıfta bağırarak yüksek sesle konuşmayın.

Doğrusu,

“Sınıfta bağırarak konuşmayın.” veya “Sınıfta yüksek sesle konuşmayın.” biçimindedir.

Ali'yle beş yıldır karşılıklı olarak mektuplaşıyoruz.

Doğrusu,

“Ali'yle beş yıldır mektuplaşıyoruz.” biçimindedir.

İngilizce ve Fransızca dillerini iyi konuştuğunu söyledi.”

Doğrusu,

“İngilizce ve Fransızca'yı iyi konuştuğunu söyledi.” biçimindedir.

2. Sözcüğün Yanlış Anlamda Kullanılması

Kimi zaman sözcüklerin anlamını bilmemek de anlatım bozukluklarına yol açabilmektedir.

Toplantının sonucunda soru cevap bölümü yapılmış. (sonunda)

Bu işe başlamamda babamın sözleri çok etkin olmuştur. (etkili)

ANLAM YÖNÜNDE ANLATIM BOZUKLUKLARI

3. Sözcüğün Yanlış Yerde Kullanılması

Bir cümlede herhangi bir sözcük, olması gereken yerde kullanılmadığında o cümlede anlatım bozukluğu ortaya çıkar.

Öğretmenimiz, her zaman "İzinsiz derste konuşmayın." derdi.

Doğrusu,

Öğretmenimiz, her zaman "Derste izinsiz konuşmayın." derdi." biçimindedir.

4. Birbiriyle Çelişen Sözcüklerin Kullanılması

Bir cümlede anlam yönünden çelişen ifadelerin bulunması anlatım bozukluğuna yol açar.

Kesinlikle sizinle ortak hareket etmiş olabilir.

Doğrusu,

"Kesinlikle sizinle ortak hareket etmiştir." veya "Sizinle ortak hareket etmiş olabilir." biçimindedir.

5. Deyimin Yanlış Anlamda Kullanılması

Deyimlerin anlamına uygun kullanılmaması anlatım bozukluğuna neden olur.

Etrafta kimse yoktu, işne atsan yere düşmezdi.

Doğrusu,

"Etrafta kimse yoktu, in cin top oynuyordu." biçimindedir.

6. Anlam Belirsizliği

Bir cümlede sadece tamlananın kullanıldığı kimi durumlarda bu tamlananın ikinci tekil (senin) veya üçüncü tekil (onun) kişiye mi ait olduğu karışabilir.

Bu tür cümlelerde uygun bir yere "senin" veya "onun" zamiri getirilerek bu belirsizlik ortadan kaldırılır.

Kardeşini okulun bahçesinde gördüm. (kimin kardeşi: senin mi, onun mu)

6. I. Çok canı yandığı için bir köşeye geçip sessiz sessiz ağladı.
II. O kadar neşeliydi ki yüzünden düşen bin parçaydı.
III. Uykusuz araç kullanmak pek çok kazaya neden olur.
IV. Ceketini giyip yağmurlu bir günde evi terk etti.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde anlatım bozukluğunun gerekçesi aynıdır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) III ve IV

7. Sözcüğün yanlış yerde kullanılması anlatım bozukluğuna neden olur. Söz gelimi "Ocak ayında üretim yapan fabrikalara ceza kesildi." cümlesinde "ocak ayında" ifadesi yanlış yerde kullanıldığı için anlatım bozukluğu olmuştur. Cümlenin anlatım bozukluğundan arındırılmış hâli şu şekildedir: Üretim yapan fabrikalara ocak ayında ceza kesildi.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde sözcüğün yanlış yerde kullanılmasından kaynaklı bir anlatım bozukluğu söz konusudur?

- A) Kardeşim Ahmet, fazla bilgisayar ekranına baktığı için gözleri ağrıyor.
B) Belki de bir gün sözlerimin doğru olduğu mutlaka ortaya çıkacaktır.
C) En sevdiğim arkadaşımı birincilik kürsüsünde görünce yüreğimin yağı eridi.
D) Kalemimi kaybedince arkadaşından ödünç kalem aldı.

8. I. Yaklaşık yirmi yıl bu şehirde memurluk yapmış.
II. Sokaklardaki sahihsiz köpekler barınaklara götürüldü.
III. Şu an kesinlikle odasına geçmiş ödevlerini yapıyor olabilir.
IV. Çevredekiler nehrin üstüne küçük, tahta bir köprü yapmıştı.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) I B) II C) III D) IV

9. Deyimlerin cümleye uygun kullanılmaması anlatım bozukluğuna sebep olur.

Aşağıdaki cümlelerden hangisinde deyim cümleye uygun düşmemesinden kaynaklı bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Giysileri ve yatak takımlarını ele almış; söküklere, yırtıkları yamamıştı.
B) Odasına çekilip kitaplarıyla baş başa kalmayı çok severdi.
C) Vapurdaki adamın elindeki kitap bir an gözüne çarptı.
D) Yüzüğü kimin aldığını öğrenmek için ağzını aradım ama hiçbir şey öğrenemedim.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) Kitap okumak çocukların hayal dünyasını zenginleştirir.
B) Bu şehirde yaşayan insanlar sabahları erken kalkar.
C) Tüketim tarihi geçmiş gıdaları yememeliyiz.
D) Defterini ve kitaplarını alıp sırt çantasına yerleştirdi.

ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ

1.

I. Ablasını çok özleyiyor, sık sık selam söylüyordu.

II. Ben onu, o da beni özleyiyor.

III. Hepsi büyük bir heyecanla bekliyorlar.

IV. Ne bizim ne de onların elinden bir şey gelir.

Numaralanmış cümlelerde yapılan anlatım bozukluklarının sebepleri aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

A)

- I. Dolaylı tümleş eksikliği
- II. Yüklem eksikliği
- III. Özne-yüklem uyumsuzluğu
- IV. Tamlama yanlışlığı

B)

- I. Dolaylı tümleş eksikliği
- II. Nesne eksikliği
- III. Özne-yüklem uyumsuzluğu
- IV. Tamlama yanlışlığı

C)

- I. Nesne eksikliği
- II. Özne-yüklem uyumsuzluğu
- III. Tamlama yanlışlığı
- IV. Dolaylı tümleş eksikliği

D)

- I. Dolaylı tümleş eksikliği
- II. Yüklem eksikliği
- III. Çatı uyumsuzluğu
- IV. Tamlama yanlışlığı

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem eksikliğinden kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Son yıllarda Akdeniz Bölgesi'nde de çiftçiler domates üretimini artırdı.
- B) Toplu taşıma araçları devreye girince İstanbul trafiği rahatlar mı?
- C) Öğleden sonra arkadaşın Kapalı Çarşıya, sen Laleli'ye gidersin.
- D) Herkes, sınav sonuçlarının açıklamasını büyük bir heyecanla bekliyordu.


3. Bu eserleri sanatsal ve kültür açısından değerlendirecek uzmanlara ihtiyaç var.

Bu cümledeki anlatım bozukluğu aşağıdakilerden hangisiyle giderilebilir?

- A) "sanatsal" sözcüğünden sonra "açıdan" sözcüğü getirilerek
- B) "eserleri" sözcüğündeki çoğul eki atılarak
- C) "uzmanlara" sözcüğü yerine "yeteneklere" sözcüğü getirilerek
- D) Cümleden işaret sıfatı çıkarılarak


ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ

4.



DOĞRU KAHVALTİ KİLO VERDİRİR

- I. Kalkınca mutlaka bir büyük bardak oda sıcaklığında su için. Midenizde ülser, gastrit gibi problemler yoksa limonlu olsun.
- II. Kahvaltınızı kalktıktan sonra 1 saat içinde yapmış olmalısınız. Kahve ile güne başlamayın.
- III. Kahvaltıdaki yiyecekleriniz atıştırma denecek kadar az olmamalı, doyurucu bir kahvaltı ile güne başlayın.
- IV. Kahvaltıda protein çok önemlidir. Proteinler metabolizmayı hızlandırır ve tokluk sürenizi uzatırlar.



Yukarıdaki kaç numaralı cümlede anlatım bozukluğu vardır?

A) I

B) II

C) III

D) IV

5. Aşağıdaki şarkı sözlerinin hangisinde anlatım bozukluğu yoktur?

A)



Bizimkisi bir aşk hikâyesi
Siyah beyaz film gibi biraz
Gözyaşı, umut ve ihtiras
Bizimkisi alev gibi biraz

B)



Değer mi hiç
Boş yere küsme düşlerine
İnan onun da yanına kalmaz
Bırak gitsin üzülme

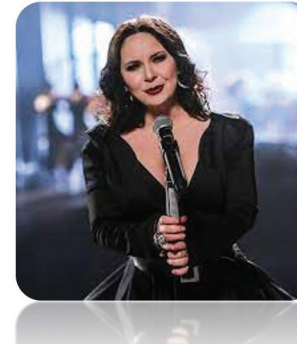
C)



Şaşırın sen mi yoksa ben miyim bilemedim
Öyle bir dert verdin ki kendime gelemedim
Çıkmaz bir sokaktayım, yolumu bulamadım

D)

Aslında ben de isterim
Emeklemeden koşmayı
Güzel elbiselerle
Makyaj yapıp dolaşmayı



ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ

1.

Cümlede eklerin yanlış ya da eksik kullanılması anlatım bozukluğuna neden olur.

Aşağıdakilerin hangisinde yazar, eserini bu uyarıyı dikkate almadan yazmıştır?

- A) Geçen ay oğlum beni bir doktora götürdü. Doktor gözlerimin eskisi gibi olmadığını ve bazı ilaçları düzenli kullanmam gerektiğini söyledi. İlaçlarımı kullandım. Doktora gittiğimizin çok yararı oldu.
- B) Erguvanlar çiçek açarken bu şehir çok güzel olur. İnsanın içine aniden bir yaşama sevinci gelir. Benim en büyük zevkim ise bu mevsimde kitabımı alıp erguvanların dibinde biraz kitap okumaktır.
- C) Türlü türlü uğraşlarım vardı eskiden. Her gördüğüm bozuk eşyayı hemen tamir etmek isterdim. Tamir malzemelerimin olduğu oda en gizli köşemdi. Bazı bozuk eşyaları da bu odada biriktirdim.
- D) Ünlü gazeteci, ömrünü mesleğine adanmış biriydi. Uzun yıllar çizgi roman köşesinde de başarılı hikâyelere imza attı. Bazı kitapları ise yazıldığı zamandan çok sonra değer görmeye başladı.

2. Birkaç yıldır ben de İngilizce öğrenmeye çalışıyorum fakat başladığımdan beri oldukça mesafe kaydettim.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bağlaç yanlışlığı
B) Çelişen sözcüklerin bir arada kullanılması
C) Özne-yüklem uyumsuzluğu
D) Tamlama yanlışlığı

3. Aşağıdaki cümlelerde anlatım bozukluğu olanlara “✓” olmayanlara “✗” işareti konmuştur.

	Cümleler	Var	Yok
K.	Öğrencilerini çok sever, yardım ederdi.		✗
L.	Bana kraliçe gibi davranıyor.		✗
M.	Bilgisayarın işlemcisi güçlü, fiyatı da yüksek değildi.	✓	
N.	Çok uzak değillerdi ama gelip geçen araçların gürültüsünden ne konuştuklarını duyamıyordum.	✓	

Buna göre “K, L, M, N” harfleriyle gösterilen cümlelerin hangilerinde yanlışlık vardır?

- A) K - M - N
B) L - M - N
C) K - L - M
D) K - L - N

ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ

1.

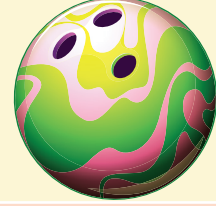
SPORLARIN KISA TARİHİ

**FUTBOL, 1863**

Futbol, on birer oyuncudan oluşan iki takım arasında, yuvarlak bir topa oynanan takım sporu olarak 19. yüzyılda ortaya çıktı.

BOVLİNG, MÖ 5000

Mısır'da yapılan kazılarda Bowling sporunun köklerinin MÖ 5000'li yıllara dek uzandığına dair bulgular ortaya çıkarılmıştır.

**BASKETBOL, 1891**

Basketbol ilk olarak 1891 yılında ABD'de kış aylarında koşucular için idman olarak uygulamaya başlanmıştır.

VOLEYBOL, 1895

Voleybol, 1895'te iş adamları için basketbol, tenis ve hentbol öğelerinin harmanlanmasıyla basketboldan daha az fiziksel güç gerektiren bir oyun olarak geliştirildi.



Yukarıdaki afişte farklı spor dallarına ait bilgiler verilmiştir.

Buna göre hangi spor dalının açıklamasında anlatım bozukluğu vardır?

A) Futbol

B) Bowling

C) Basketbol

D) Voleybol

2. Cümlede nesne eksikliği anlatım bozukluğuna sebep olur.

Aşağıdaki cümlelerin hangisi bu açıklamaya örnek gösterilebilir?

A) Dün yediğimiz kebab çok tuzlu ama fazla acı değildi.

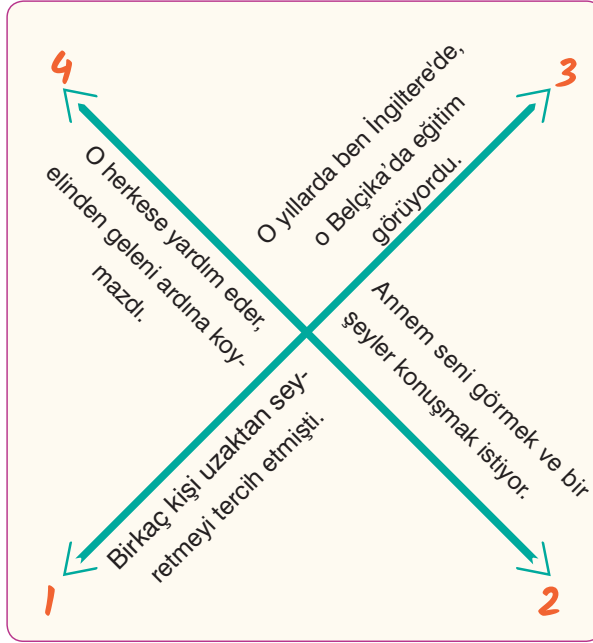
B) Kardeşim çok güneşte kalınca yüzünde lekeler oluşmuş.

C) Ben köyümde özgür, dilediğim gibi yaşamak istiyorum.

D) Valizlere kıyafetleri doldurdu, arabanın bagajına yerleştirdi.

ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ

3.



Emre ve Nihat cümle çarkını çevirmiş, Emre'ye zarf tümleci eksikliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğunun olduğu cümle; Nihat'a ise yüklem eksikliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğunun olduğu cümle gelmiştir.

Buna göre Emre ve Nihat'a kaç numaralı cümleler gelmiştir?

- A) Emre - 2
Nihat - 3
- B) Emre - 2
Nihat - 4
- C) Emre - 3
Nihat - 2
- D) Emre - 1
Nihat - 4

4. Gelişmekte olan ülkelerdeki çarpık kentleşme ve bir türlü oluşmayan su politikaları, orman içi su havzalarının yok olmasına neden oluyor.

Bu cümledeki anlatım bozukluğu aşağıdaki değişikliklerden hangisiyle giderilebilir?

- A) "Gelişmekte olan" sözünün yerine "gelişen" sözcüğü getirilerek
- B) "oluşmayan" sözcüğü yerine "oluşturulamayan" sözcüğü getirilerek
- C) "orman" sözcüğüne çoğul eki getirilerek
- D) "neden oluyor" sözü yerine "sağlıyor" sözü getirilerek

5. **Aşağıdaki cümlelerden hangisinde anlatım bozukluğunun sebebi diğerlerinden farklıdır?**

- A) Matematik dalında yapılacak yarışmada ülkemizi üç liseli genç temsil edecek.
- B) İlk kez gerçekleşen bu gösteriye katılım rekor düzeydeydi.
- C) Bırak patates doğramayı, yemek bile yapamaz o.
- D) Bu hızla kaza yaparsan ölebilir hatta yaralanabilirsin.

6. I. İncir ağacının yaprakları durmadan hışırdıyordu.
II. Babasıyla kardeşleri erkenden kasabaya pazara gitmişlerdi.
III. Kuşlar gökyüzünde narin narin süzülüyorlardı.
IV. Yaşamımızı sürdürebilmemiz için gerekli olan her şeyi doğadan alırsınız.

Yukarıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

1.

Projemize yaptığınız katkılardan dolayı hepinize teşekkür ederim.

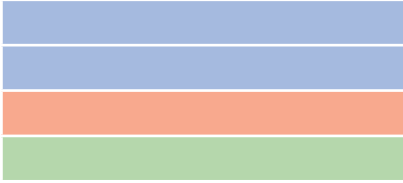
Ailesinden uzun süre ayrı kalınca onları çok özlemişti.

Sen ve arkadaşın hemen yanıma gelsin!

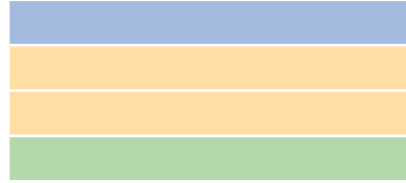
Çocukların hiçbiri yemek yememiş.

Verilen cümlelerde anlatım bozukluğu olan kutu, bir üstündeki kutunun rengine boyandığında tablonun görüntüsü aşağıdakilerden hangisi gibi olur?

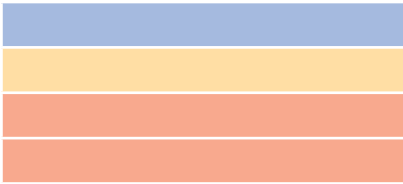
A)



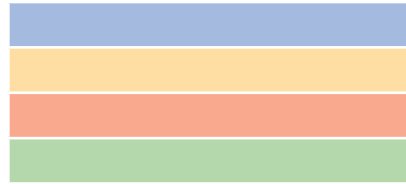
B)



C)



D)



2.

I.	Hiç kimse bana destek vermedi, beni suçladı.
II.	Bu işi ancak sen ve ben yapabilirim.
III.	Biz okumasını sevmeyen bir toplum muyuz?

Numaralanmış cümlelerdeki anlatım bozukluklarının nedeni hangi seçenekte doğru verilmiştir?

	I. Cümle	II. Cümle	III. Cümle
A)	Öge eksikliği	Çatı uyumsuzluğu	Ek yanlışlığı
B)	Ek yanlışlığı	Özne-yüklem uyumsuzluğu	Çatı uyumsuzluğu
C)	Çatı uyumsuzluğu	Öge eksikliği	Özne-yüklem uyumsuzluğu
D)	Özne-yüklem uyumsuzluğu	Özne-yüklem uyumsuzluğu	Ek yanlışlığı

3. Aşağıdaki cümlelerden anlatım bozukluğu bulunanlar sırasıyla seçilince bir şifreye ulaşılabacaktır.

- B. Arabamız küçüktü, rengi de güzel değildi.
K. Makarna ve tarhana çorbasını yeni pişirdi.
A. Yeni işinde çok para kazanmış fakat kısa sürede harcamış.
E. Oraya ben, annem ve babam birlikte gittik.
L. En çok da bana kızdılar, bağırdılar.
T. Arkadaşım örümcekten, ben sürüngenlerden nefret ederim.


Buna göre şifre aşağıdakilerden hangisidir?


A) KEL


B) BAL


C) KAT

D) BEL

4.  Yan cümlenin yüklemi ile temel cümlenin yüklemi arasında çatı bakımından uyum olmazsa anlatım bozukluğu olur.

 Tamlayan eksikliği cümlede anlatım bozukluğuna sebep olur.

















 Cümle içerisinde bazı eklerin eksik ya da yanlış kullanılması anlatım bozukluğuna sebep olur.

 Olumlu ve olumsuz yargıları bağlayan bağlaçlar yanlış kullanıldıklarında anlatım bozukluğuna sebep olur.

Yukarıda şekillerle ifade edilen anlatım bozukluklarının sebepleri ile numaralanmış cümleler eşleştirilecektir.

- I. Kısa sürede zeybek oynamasını öğrendi.
II. Çalışmalarından genellikle istifade ederim.
III. Derslerine düzenli çalışıyor fakat ödevlerini aksatmıyor.
IV. Çok güzel kurabiyeler yapıp partiye gidildi.

Buna göre aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi doğrudur?

	I. Cümle	II. Cümle	III. Cümle	IV. Cümle
A)				
B)				
C)				
D)				

CEVAP ANAHTARI

9. ÜNİTE

ANLATIM BOZUKLUKLARI

Dil Bilgisi Yönünden Anlatım Bozuklukları

Test - 1	1-B	2-C	3-A	4-D	5-A	6-C	7-B	8-B	
Test - 2	1-D	2-B	3-D	4-B	5-D	6-A	7-A	8-D	9-C
Test - 3	1-B	2-D	3-D	4-C	5-A	6-B	7-D	8-B	

Anlam Yönünden Anlatım Bozuklukları

Test - 4	1-B	2-C	3-B	4-C	5-B	6-B	7-A	8-C	9-A	10-D
----------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------

ÜNİTE GELİŞTİRME TESTLERİ

Anlatım Bozuklukları

Test - 5	1-A	2-C	3-A	4-D	5-B			
Test - 6	1-A	2-A	3-D	4-B	5-C	6-D	7-D	8-A
Test - 7	1-C	2-D	3-A	4-B	5-A	6-C		

SÜPER TEST

Anlatım Bozuklukları

Test - 8	1-B	2-D	3-C	4-D
----------	-----	-----	-----	-----



Kaynakların tamamı için bu esere ulaşabilirsiniz.

Mesut
BAYAR

Duygu
AKKAYA SALMAN

